©2020 ASP Ins., Afarand Scholarly Publishing Institute, Iran
Archive of SID

ISSN: 2322-2166: Journal of Islamic Life Style Centeredon Health, 2020:5(1):159-171

Providing a Model of Safe Schools for Education in Iran (A mix Study)

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors
Mansooreh Keshvari [1],
Mahboubeh Soleimanpoor Omran [2*],
Behrang Ismaili Shad [3]

How to cite this article
Mansooreh Keshvari, Mahboubeh Soleimanpoor Omran, Behrang Ismaili Shad, Providing a Model of Safe Schools for Education in Iran (A mix Study), *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health,* 2020:5(1): 159-171.

1. PhD. student, Department of Educational Management, Bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Educational sciences, Bojnourd Branch , Islamic Azad University, Bojnourd, Iran (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Department of Educational sciences, Bojnourd Branch , Islamic Azad University, Bojnourd, Iran.

* *Correspondence:*
Address:
Phone:
Email: m.pouromran@gmail.com

Article History
Received: 2021/03/25
Accepted: 2021/06/01
Published: 2021/06/21

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study is to identify the components of safe schools and develop a model for education in Iran.

Materials and Methods: The research method was mixed exploratory; In the qualitative part, the method of content analysis with inductive approach was used. Participants in the qualitative section included specialists and experts who reached a theoretical saturation with 13 people. The sampling method in the qualitative section was purposeful. The data collection tool was semi-structured in the qualitative part of the interview. Data analysis in the qualitative part was done using contextual analysis. In the quantitative part, the descriptive-survey method was used. The statistical sample in the quantitative section included 354 faculty members in the field of educational sciences of Khorasan Razavi universities as well as high-level managers of education. The data collection tool in the quantitative part was a researcher-made questionnaire extracted from the qualitative stage with 81 items. Quantitative data analysis was performed using structural modeling and AMOS software.

Findings: The results showed that the model of safe schools included the central components of psychological-physical (mental security; physical security, behavioral security, social security) and educational-curricular components (physical security, welfare security and educational security).

Conclusion: The results showed that one of the underlying factors affecting students' sense of security in schools is providing psychological security for students.

Keywords: Education, Security, Safe School, Academic Achievement

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

www.SID.ir

Archive of SID

ارائه‌ی مدل مدارس امن برای آموزش و پرورش ایران (یک مطالعه ترکیبی)

منصوره کشوری[۱]،
دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران .

محبوبه سلیمانپور عمران[۲*]،
استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول).

بهرنگ اسماعیلی شاد [۳]
استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

چکیده
هدف: هدف پژوهش، شناسایی مؤلفه‌های مدارس امن و تدوین مدلی برای آموزش و پرورش ایران می‌باشد.
مواد و روش ها: روش پژوهش آمیخته از نوع اکتشافی بود؛ در بخش کیفی از روش تحلیل مضمون با رویکرد استقرایی بهره گرفته شد. مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی شامل متخصصان و خبرگان بود که با ۱۳ نفر به اشباع نظری رسید، روش نمونه‌گیری در بخش کیفی هدفمند بود. ابزار گردآوری داده های پژوهش در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختار یافته بود، تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با استفاده از تحلیل مضمون صورت پذیرفت .در بخش کمی از روش توصیفی-پیمایشی بهره گرفته شد. نمونه آماری در بخش کمی شامل ۳۵۴ نفر از اعضای هیأت علمی رشته علوم‌تربیتی دانشگاه‌های خراسان رضوی و همچنین مدیران رده بالای آموزش و پرورش بودند. ابزار گردآوری داده‌های پژوهش در بخش کمی پرسشنامه‌ی محقق ساخته مستخرج از مرحله‌ی کیفی با ۸۱ گویه بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی با استفاده از مدل‌سازی ساختاری و با استفاده از نرم افزار AMOS انجام شد.
یافته ها: نتایج نشان داد که مدل مدارس امن شامل مؤلفه‌های محوری روانشناختی- جسمانی (امنیت روانی؛ امنیت جسمی، امنیت رفتاری، امنیت اجتماعی) و مؤلفه‌های آموزشی- درسی (امنیت فیزیکی، امنیت رفاهی و امنیت آموزشی) بود.
نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد که از جمله عوامل زمینه‌ای اثر گذار بر احساس امنیت دانش‌آموزان در مدارس، فراهم آوردن امنیت روانی برای دانش‌آموزان می باشد .

واژه‌های کلیدی: آموزش وپرورش، امنیت ، مدرسه امن ، پیشرفت تحصیلی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۰۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۱
***نویسنده مسئول:** m.pouromran@gmail.com

مقدمه
مدرسه یکی از مهم‌ترین نهادهای سازمان‌یافته رسمی کشور است که باید با فراهم نمودن محیطی سالم و بهداشتی به جسم و روان کودک جامعه، امکان شکوفایی بدهد و آنان را نسبت به دیگر اشخاص، خانواده و اجتماع مسئول سازد، بدیهی است سرمایه‌گذاری در امر سلامت دانش‌آموزان از نظر اقتصادی نیز منطقی بوده و موجب افزایش بهره‌دهی خواهد بود بدون شک شرایط ایمنی حاکم بر مدرسه یکی از مؤلفه‌هایی است که در آموزش و پرورش کودکان تأثیری اجتناب‌ناپذیر دارد. اگر اصول ایمنی مدارس در حد قابل قبولی نباشد، احتمال وقوع حوادث، جراحت و مرگ دانش‌آموز وجود دارد. وقتی مدارس، ایمن نباشند دانش‌آموزان با مشکلات متعددی روبرو می‌شوند که این امر در یادگیری آن‌ها تاثیرگذار است، چراکه فرایندهای یادگیری و یادگیری مناسب به وضعیت ایمنی مدرسه بستگی دارد، یعنی هیچ تدریس و یادگیری معنی‌داری در محیط مدرسه نا امن وجود ندارد (۱). یک نظام ایمنی، مستلزم ایمنی در زیرساخت‌های فیزیکی مدرسه مانند کلاس‌های درس، دفاتر، توالت‌ها، خوابگاه‌ها، کتابخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها، آشپزخانه، توالت‌های سالن‌های غذاخوری، زمین بازی در میان دیگر ساختارهای فیزیکی است (۲). مدارس باید به گونه‌ای باشند تا از هر لحاظ به نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان پاسخ دهند در آموزش و پرورش نوین فضای فیزیکی به عنوان یک عامل زنده و پویا در انجام فعالیت‌های آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان تلقی می‌گردد (۳). به نظر جاگرو فرایندهای یادگیری و یادگیری مناسب به وضعیت ایمنی مدرسه بستگی دارد، یعنی هیچ تدریس و یادگیری معنی‌داری در محیط مدرسه نا امن وجود ندارد (۴). یک نظام ایمنی، مستلزم ایمنی در زیرساخت‌های فیزیکی مدرسه مانند کلاس‌های درس، دفاتر، توالت‌ها، خوابگاه‌ها، کتابخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها، آشپزخانه، توالت‌های سالن‌های غذاخوری، زمین بازی در میان دیگر ساختارهای فیزیکی است (۵).

امولو و سیماتوا نشان می‌دهند زمانی‌که چنین ساختاری مناسب، کافی و ایمن است، تأثیرات حاصل از آن، موفقیت پیشرفت دانش‌آموزان است. تدریس و یادگیری مناسب شامل محیط امن اجتماعی مدرسه نیز می‌شود. ایمنی محیط مدرسه زمانی اتفاق می افتد که اهداف کلیدی مانند آموزش، کارکنان، مدرسه، والدین و سایر اعضای جوامع مدرسه در ریشه کن کردن مشکلات اجتماعی با نیازهای ویژه شرکت کنند. به منظور اینکه مدرسه دارای یک محیط اجتماعی امن است (۶)، باید برنامه‌های ایمنی مانند پیشگیری از قلدری، راهنمایی و مشاوره، مراقبت از روحیات معنوی و جلوگیری از تعطیل و اخراج باید اجرا شود. به همین ترتیب، شیوه‌های ایمنی مانند تمرین‌های آتش نشانی، قفل کردن، روش تخلیه و فرهنگ مثبت باید غلبه داشته و از طرف همه ذینفعان مورد پذیرش قرار گیرد (۷). یک مدرسه امن، فراگیر و پذیرای یک عامل اساسی برای موفقیت و تندرستی دانش‌آموز است. آموزش و پرورش همواره در مقابل بسیاری از این حوادث از جمله ریزش سقف و دیوار، آتش گرفتن بخاری، نبود وسیله نقلیه مناسب برای جابه‌جایی

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]
www.SID.ir

Archive of SID

دانش‌آموزان و ...کمبود بودجه را مطرح می‌کند و با توجه به کسری بودجه تکرار حوادث دانش‌آموزی پایان ندارد، البته اینکه وقوع این حوادث صرفا به دلیل کمبود بودجه باشد نیز خود محل بحث است و این نگرانی همچنان در کشور وجود دارد(۸). اهمیت این مسآله تا بدان جاست که سازمان جهانی یونسکو برای دستیابی به اهداف منطقه ای و ملی برای دستیابی به ایمنی در مدارس، کتابچه ایمنی مدرسه را به عنوان یک ابزار برای معلمان و مدیران در آسیا صادر کردند که یکی از اهداف آن معرفی معلمان به دانش و مهارت‌های لازم برای ایجاد، نگهداری و حفظ ایمنی مدارس ابتدایی است. این کتابچه بیان می دارد که مسئولیت مدارس برای ایجاد یک محیط امن برای دانش‌آموزان است(۹).

از سوی دیگر، دانش آموزان علاوه بر نیاز به محیط فیزیکی ایمن، تسهیلات مناسب و برخورداری از وسایل کمک آموزشی مناسب و بروز، بایستی از نظر روانی در فضای مدرسه احساس امنیت نمایند. چراکه مدرسه تنها یک فضای فیزیکی به شمار نمی‌آید بلکه یکی از نهادهای اصلی تکوین شخصیت آدمی در هستی می‌باشد. بر اساس گزارش پرکینز، فراهم آوردن امنیت روانی و رفتاری، عامل مهمی است که تمایز میان مدارس با میزان بالا و کم بودن میزان بزهکاری را تعیین می‌کند. برنامه سلامت مدرسه باید در حفظ و بهبود سلامت فراگیران و کارکنان مدرسه کمک کند. این باید مسئولیت مشترک جامعه مدرسه، حامیان مالی، والدین و کل جامعه اطراف باشد (۱۰).

محیط مدرسه باید محیط عاری از خشونت معلمان بوده، فاقد رفتارهای تلافی جویانه و توهین آمیز معلمان نسبت به دانش آموزان باشد. مدرسه امن هنگامی به معنای واقعی نمود پیدا می نماید که دانش آموزان جهت رفتن به مدرسه احساس شوق نمایند، در فعالیت‌های اجتماعی مدرسه شرکت کنند و در امور داخلی مدرسه مشارکت داشته باشند (۱۱). دانمس و گوان دریافتند که توجه به ماهیت فیزیکی مدارس بدون توجه به مسایل روانی ویزه دانش آموزان راهبرد چندان مطلوبی نیست. مسایل روانی دانش آموزان نیز هم پای سایر مسایل ایمنی باید در صدر الویت های مسئوولان امر باشد، محیط اجتماعی مدرسه امن، به‌عنوان محیطی با یک مرکز مناسب و معلمان اجتماعی است. رابطهٔ محترمانه بین همسالان، یک جنبه مهمی از محیط اجتماعی مدرسه ایمن است (۱۲). جامعه ما در حال حاضر در مرحله گذر ازیک جامعه سنتی و صنعتی به سوی جامعه اطلاعاتی و دانش در حرکت است تحولات سیاسی و اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی در دهه های گذشته چهره سنتی جامعه را تغییر داده و مناسبات حاکم بر یک جامعه غیرسنتی اطلاعات و دانش محور در آن رواج داده است اگر در مناسبات پیشین خانواده گسترده کانون اصلی تعلیم و تربیت به شمار می‌رفت در مناسبات جدید این نقش کمرنگ شده و سازمان‌ها و نهادهای جدیدتر این مسئولیت مهم را برعهده گرفتند. دانش آموزان برای بالفعل کردن ظرفیت و پتانسیل خود در مدرسه به مکان امن نیاز دارند. احساس امنیت در محیط مدرسه هم برای معلمان و هم برای دانش‌آموزان در امر یاددهی و یادگیری یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است. بنابر آنچه گفته شد، در پژوهش حاضر هدف پاسخگویی به این سؤال بود که مؤلفه‌های مدرسه امن کدام‌اند و اعتبارسنجی مؤلفه‌های شناسایی شده تا چه میزان است؟

مبانی نظری

مدارس امن دارای محیط حمایت‌گر، حامی عواطف، سلامت فیزیکی و روان‌شناختی دانش‌آموزان است. در مدارس امن دانش‌آموزان در معرض آسیب‌های فیزیکی، جسمی و عاطفی نیستند. عوامل مؤثر در ناامنی عبارت است از: فقدان مدیریت، عدم ارتباط مستمر اولیا با مدارس، بهداشت و امکانات بهداشتی، عوامل معماری و غیره. مدارس امن دارای دانش‌آموزان سالم و جوی حاکی از حمایت عاطفی و فیزیکی است (۱۳). در این مدارس دانش‌آموزان از لحاظ مسائل هیجانی، فیزیکی و غیره در امان‌اند . همچنین فضای آموزشی، باید از لحاظ فیزیکی مطلوب باشد، فضاهای باکیفیت فیزیکی مطلوب، به فضاهایی اطلاق می‌شود که در طراحی آن‌ها، استاندارد شاخص‌هایی از قبیل هوای سالم، دمای مناسب، رطوبت کافی، نور، صوت، دید و منظر مناسب، کارایی انرژی، دسترسی‌ها و ارتباطات رعایت شده باشد. مدارس دارای محیط ایمن و حمایتگر، اشاره به مهیا سازی محیط دارد که حامی عواطف، سلامت فیزیکی و روان‌شناختی دانش‌آموزان باشد. در مدارس دارای محیط ایمن و حمایتگر، دانش‌آموز در معرض سوء استفاده و آزار دائمی، فیزیکی، جسمی و عاطفی نیستند و از سوی مدرسه حمایت می‌شوند (۱۴).

مدارس ایمن به مدارسی گفته می‌شود که دارای دانش‌آموزان سالم، جوی حاکی از حمایت عاطفی، فیزیولوژیکی و فیزیکی اشاره دارد گفته می‌شود. در محیط مدارس ایمن دانش‌آموزان از لحاظ مسائل فیزیکی، هیجانی، جنسی، هرزه گری و ...در امان هستند. همچنین از اشکال غیرمستقیم و نگران‌کننده و مخل امنیت مانند تبعیض و محرومیت در این مدارس مشاهده نمی‌شود. امروزه مدارس از تعدادی سیاست‌ها و شیوه‌های ایمنی برای حفظ و ارتقاء ایمنی دانش‌آموزان و کارکنان مدرسه باهدف ارتقاء یک محیط آموزشی پرورش‌یافته برای یادگیری و توسعه استفاده می‌کنند نیاز و استفاده از اقدامات ایمنی و امنیتی در مدارس دولتی در حال افزایش است(۱۵). مدیران و کارکنان مدرسه باید به طور مفید و سازنده و با منطق و دلیل و با تطبیق کامل یکسری از امکانات با تأکید بر مداخله و پیشگیری و پاسخ مثبت در مدرسه عمل نموده و محیط مدارس امن را با قوانین مشخص تقویت نمایند. محیط امن مدرسه را با نظارت و ارزشیابی توسعه و اصلاح نمایند. اعضای جامعه مدرسه انتظار دارند که ساختمان مکانی برای امنیت معلمان برای آموزش و برای یادگیری دانش‌آموزان است(۱۶).

اولحسن و کیلور معتقدند محیط فیزیکی مدرسه از جمله شرایط ساختمانی، نور، رنگ، بهداشت محیط در سلامت روان دانش‌آموزان تأثیرگذار است (۱۷). از این رو ضروری است که در جهت ارتقاء بهداشت روانی دانش‌آموزان تأمین شرایط فیزیکی مناسب مورد توجه قرار گیرد و از آنجایی که قسمت عمده ساعات روزانه دانش‌آموزان در محیط مدرسه می‌گذرد شرایط نامناسب فیزیکی مثل ناکافی بودن نور ، سیستم گرمایش و سرمایش نامناسب، امنیت ساختمان و ... بسیار حائز اهمیت است .رعایت اصول: به

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]
www.SID.ir

Archive of SID

یکسو نمودن ارزش‌ها، مهارت‌ها، فعالیت‌های فوق‌برنامه در برنامه‌ریزی درسی، آموزشی و برنامه‌های فیزیکی در مدرسه توجه نماییم. به دانش‌آموزان فرصت دهیم که مهارت‌های اجتماعی را بیاموزند.به اتفاقات غیر هدایت‌شده پاسخ دهیم و روشی را ایجاد نماییم که حقوق و شأن و منزلت دانش‌آموز مدنظر قرار دهند. به دانش‌آموزان از طریق ارائه الگو و خود کنترلی، خود انضباطی، حفاظت، حمایت از خود را به دانش‌آموزان آموزش می‌دهند. حمایت و تقویت رفتار اجتماعی مثبت را به منزل و انجمن‌ها و کمیته‌های آموزشی انتقال داده و با آموزش‌های لازم سعی شود از این افراد در این راستا در نهادینه کردن این مسئله در مدرسه استفاده شود. مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان برای اینکه به یک نظم رفتاری برسند،تهدید دانش‌آموز با احترام صورت گیرد (۱۸).

پیشینه پژوهش

فانتیگروسی[1] در پژوهشی با عنوان ایجاد مدارس ایمن و حمایتی به این نتیجه دست یافت که مدارس امن به طور همزمان باید امکانات لازم را برای دانش آموزان و همچنین رفاه حال معلمان فراهم آورند. این مدارس با رویکرد دانش آموز محور تمرکز اصلی خود را بر تعامل مناسب دانش آموزان- معلمان معطوف می دارند (۱۹).

شولین و گیل[2] در پژوهشی با عنوان نگرش والدین به برنامه استرالیایی ضد قلدری مدرسه های ایمن نشان دادند که بسیاری از والدین نسبت به مورد زورگویی واقع شدن فرزندان، سوء استفاده جنسی و آزار و فرزندان خود احساس نگرانی می کنند (۲۰).

جیمز[3] در پژوهشی با بررسی نظم و انضباط در مدارس نشان داد که تحت فشار گذاشتن دانش آموزان از سوی معلمان و تنبیه و وارد آوردن جراحات بر آنها می تواند فضای مدرسه را به فضایی ناامن تبدیل کند که دانش آموزان از آن گریزان باشند. این معلمان در صورت اعمال فشار و تنبیه تحت پیگیری قضایی قرار می گیرند (۲۱).

اولحسن کیلور[4] در پژوهشی تحت عنوان ادراکات والدین، مدیران و مدرسان مدارس ابتدایی در مورد سیستم های مدیریت بازدید و ایمنی مدرسه بر دو عنصر متمرکز بود که به طور مستقیم بر ایمنی در مدارس تأثیر می گذارد: مدیریت بازدیدکننده و جلوگیری از نفوذ گر. تجزیه و تحلیل داده‌ها به دست آمده، نشان داد که اندازه یک مدرسه امن بستگی به دو متغیر دارد. این متغیرها عبارت‌اند از: (۱) ایجاد یک ساختمان امن برای دانش‌آموزان که توسط روش‌های طراحی‌شده با ایمنی دانش‌آموزان در خط مقدم طراحی‌شده و (۲) استخدام افراد آموزش‌دیده باهدف ایجاد فضای مثبت و امن (۱۷).

سروس[5] تحقیقی با عنوان امنیت مدارس و درک بدرفتاری با کودکان انجام دادند. نتیجه تحقیقات نشان داد که داشتن فعالیت بدنی منظم در دوران کودکی موجبات سلامت جسمی و روانی فرد را فراهم می‌آورد (۲۲).

اسمیث[6] در پایان‌نامه دکتری خود تحت عنوان جلوگیری از شلیک در مدارس: ایجاد یک چارچوب امنیت ملی برای مدارس، به بررسی ابعاد امنیتی مدرسه از دیدگاه رفتاری پرداخته است. نتایج نشان داد که ادراکات افراد از روند پیشرفت‌های مدارس و ایده‌هایی برای پیشرفت‌های آینده وجود دارد که مدارس باید از آن‌ها استفاده کنند/ داده‌های جمع‌آوری شده برای ایجاد یک طرح چارچوب ایمنی و امنیتی با استفاده از دنیای واقعی در هر نقطه از ایالات‌متحده آمریکا مورد استفاده قرار گرفت (۲۳).

وایرنگا[7] در پایان‌نامه دکتری خود تحت عنوان ایمنی و امنیت یک دبیرستان عمومی در آریزونا: تجربیات امنیتی با محل سکونت در مدرسین منابع انسانی، به بررسی ایمنی و امنیت پرداختند (۲۴). این تحقیق نشان داد که مدرسین منابع انسانی می‌توانند در طول روز و در مدرسه، ایمنی و امنیت را به دانش‌آموزان ارائه دهند و می‌توانند نشان دهند که منابع ارزشمندی در جامعه مدرسه هستند. هدف این مطالعه موردی، ادراک ایمنی مدرسه در ارتباط با مدرسین منابع انسانی بوده است. روش پژوهش کیفی بوده است و محقق داده‌ها را با استفاده از مصاحبه‌های شخصی به دست آورد که هدف آن ارائه نتایج برای مدارس در تعیین اینکه آیا مدرسین منابع انسانی مستقر در ناحیه مدرسه، خود هزینه‌های معنی‌دار و سودمند برای حفظ یک محیط یادگیری امن و مطمئن را دارا هستند یا خیر. نتایج نشان داد که تمرکز بر اثربخشی برنامه‌ها از طریق ادغام مدرسین منابع انسانی در جامعه مدرسه و در مرحله دوم بررسی نقش آن‌ها در دبیرستان می‌تواند به این موضوع کمک کند و این مدرسین به نقش سه‌گانه‌ای از جمله مجریان قانون، مربی مرتبط و مشاور حقوقی می‌توانند تبدیل شوند.

مواد و روش ها

روش پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر رویکرد گردآوری داده‌ها آمیخته‌ی اکتشافی بود. پژوهش به ترتیب در دو بخش روش کیفی و روش کمی انجام شد. در بخش کیفی، از روش تحلیل مضمون با رویکرد استقرایی استفاده شد.

مشارکت‌کنندگان پژوهش در این بخش شامل ۱۳ نفر از اساتید و اعضاء هیات علمی متخص در حوزه علوم تربیتی، جامعه شناسی و معماری بود که در این حوزه‌ها تخصص آکادمیک، مطالعه تجربی و فعالیت کاری داشتند. برآورد حجم نمونه‌ی مورد نظر در این مرحله بر مبنای اشباع نظری داده‌ها صورت پذیرفت. برای این منظور ده روز قبل از برگزاری مصاحبه‌ی نیمه ساختار یافته، طرح پیشنهادی تحقیق(پروپوزال) و خلاصه‌ای از پیشینه‌ی نظری و تجربی برای نمونه مورد نظر متخصصان و خبرگان دانشگاهی ارسال شد، سپس در روز برگزاری جلسه، ابتدا محورهای بحث (مؤلفه‌های مدارس امن) تشریح و سپس از آنها خواسته شد تا نظرات خود را بیان کنند. به طور میانگین هر مصاحبه حدود ۹۰ دقیقه طول کشید. بعد از

1 . Fantigrossi
2 . Shevlin & Gill
3. James
4. Olhausen-Kaylor
5. Servoss
6. Smith
7. Wierenga

www.SID.ir

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

Archive of SID

گردآوری داده‌های به دست آمده از مصاحبه، فرایند تحلیل و تلخیص داده‌های کیفی آغاز شد. این داده‌ها با توجه به موضوع تحقیق و با استفاده از روش تحلیل مضمون تلخیص و کدگذاری شدند.

در بخش کیفی مؤلفه‌های به دست آمده شامل دو دسته مولفه های اصلی تحت عنوان ۱- مولفه های روانشناختی- جسمانی یا ۴ مضمون سازمان دهنده (امنیت روانی؛ امنیت جسمی، امنیت رفتاری، امنیت اجتماعی) و ۱۷ مضمون پایه و ۲- مولفه های آموزشی — درسی با ۳ مضمون سازمان دهنده (امنیت فیزیکی، امنیت رفاهی و امنیت آموزشی) و ۸ مضمون پایه شناسایی شد. جهت سنجش روایی پژوهش در بخش کیفی علاوه بر اینکه مضامین فراگیر، سازمان دهنده و پایه با مطالعه مبانی نظری، پیشینه تحقیق، اهداف پژوهش و منبع مورد بررسی انتخاب شدند، نظرات و رهنمودهای استادان راهنما و مشاور و چند تن از متخصصان (۷ نفر) نیز در این خصوص لحاظ شد و قبل از طبقه بندی مضامین استخراج شده، جرح و تعدیل نهایی به عمل آمد. برای سنجش پایایی پژوهش در بخش کیفی از روش هولستی استفاده شد و عدد ۰/۹۷ به دست آمد.

در بخش کمّی پژوهش از روش توصیفی- پیمایشی استفاده شد. جامعه آماری در بخش کمی، کلیه اعضای هیأت علمی تمام‌وقت در رشته علوم تربیتی واحدهای دانشگاه‌های آزاد و دولتی استان خراسان رضوی و همچنین مدیران رده بالای آموزش و پرورش این استان بود. حجم کل جامعه آماری برابر با ۳۶۸ نفر تعیین شد. نمونه‌گیری در بخش کمّی به روش سرشماری انجام گرفت.

ابزار مورد استفاده در بخش کمی، پرسشنامه محقق‌ساخته مدرسه امن بود. سؤالات و گویه‌های پرسشنامه با استفاده از ادبیات پژوهش و نتایج حاصل از مطالعه کیفی تدوین گردید. سؤالات پرسشنامه بر اساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت از ۱ (کاملا مخالفم) تا ۵ (کاملا موافقم) تنظیم شد. به منظور تجزیه و تحلیل داد ها از روش تحلیل عاملی تاییدی (مرتبه اول و دوم بنا به ضرورت) و رویکرد مدل‌سازی معادله ساختاری کواریانس محور و نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ و نرم افزار ایموس گرافیک[1] استفاده شده است. شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل عاملی در مجموع، بیانگر این است که بارزش داده‌ها به مدل برقرار است. همه شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل عاملی با مد نظر قرار دادن مقادیر مطلوب مربوط به این شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل عاملی مضامین سازمان دهنده و مضامین پایه دارند.

جهت بررسی روایی پرسشنامه از نظر اساتید راهنما و متخصصان روانشناسی و علوم تربیتی بهره گرفته شد. برای این منظور پرسشنامه‌ی طراحی شده برای آنها ارسال شد و از آنها خواسته شد که درجه‌ی اهمیت آنها را مشخص کنند، پس از گردآوری داده‌ها در مرحله‌ی اول، دسته‌بندی‌های به دست آمده درباره‌ی مؤلفه‌های مشخص شده و در مرحله بعد پرسشنامه‌ی تنظیم شده که حاوی رتبه‌بندی حاصل از نظرخواهی در مرحله‌ی اول بود، برای متخصصان ارسال شد و از آنها خواسته شد که توافق نظر خود را با رتبه بندی به دست آمده اعلام کنند. در نتیجه روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید متخصصان قرار گرفت. شاخص نسبت روایی محتوایی (CVR) ۰/۹۷ شاخص روایی محتوایی (CVI) ۰/۸۶ برای پرسشنامه‌ی پژوهش به دست آمد که نشان‌دهنده‌ی روایی محتوایی قابل قبول برای پرسشنامه می‌باشد. به منظور بررسی پایایی ابزار سنجش مفاهیم و مضامین از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. حداقل قابل قبول برای پایا بودن شاخص‌های پژوهش مقدار ۰/۷ است. در این پژوهش نیز مقادیر مربوط به برآورد ضریب آلفای کرونباخ برای مضامین بالاتر از ۰/۷ گزارش شد که نشان‌دهنده همبستگی درونی معرف‌های مضامین پایه در حد بالاست که در نتیجه، ابزار سنجش مربوط به این مفاهیم از دقت اندازه‌گیری کافی برخوردار و به عبارت دیگر، پایا یا دارای قابلیت اعتماد است.

یافته ها

سؤال ۱. مولفه‌های اصلی مدارس امن کدام‌اند؟

جهت پاسخ به این سؤال، پس از بررسی متون مضامین پایه استخراج شدند و از دسته‌بندی این مضامین، مضامین سازمان دهنده تنظیم گردید و نهایتا مضامین فراگیر مدارس امن در دو دسته تحت عنوان مضامین روانشناختی- جسمانی و مضامین آموزشی- درسی تدوین شد. نتایج تحلیل مضمون در جدول ۱ آمده است:

جدول ۱. توصیف مضامین فراگیر و سازمان دهنده

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	شاخص			
		میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
مؤلفه‌های روانشناختی- جسمانی	امنیت روانی	۲۷/۷	۴/۴۴	-۰/۶۶	۱/۰۲
	امنیت جسمی	۱۱۲/۳۲	۱۷	-۱/۳۹	۱/۶۲
	امنیت رفتاری	۱۹/۰۳	۳/۴۹	-۰/۷۰	۰/۶۸
	امنیت اجتماعی	۲۳/۹۲	۴/۱۱	-۱/۳۲	۱/۷۹
مؤلفه‌های آموزشی — درسی	امنیت فیزیکی	۱۵/۵۱	۴/۱۵	۰/۱۶	-۰/۳۳
	امنیت رفاهی	۳۶/۴۰	۶/۷۶	-۰/۴۸	۰/۵۳
	امنیت آموزشی	۴۵/۸۷	۸/۱۶	-۰/۵۵	۱/۰۷

[1]. Amos Graphic

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

www.SID.ir

Archive of SID

امنیت روانی: منظور از امنیت روانی در این پژوهش میانگین نمرات کسب شده از پاسخ به گویه‌های ۱ تا ۱۸ پرسشنامه مدرسه امن است.

امنیت جسمی: منظور از امنیت جسمی در این پژوهش میانگین نمرات کسب شده از پاسخ به گویه‌های ۱۹ تا ۲۹ پرسشنامه مدرسه امن است.

امنیت رفتاری: منظور از امنیت رفتاری در این پژوهش میانگین نمرات کسب شده از پاسخ به گویه‌های ۳۰ تا ۳۷ پرسشنامه مدرسه امن است.

امنیت اجتماعی: منظور از امنیت اجتماعی در این پژوهش میانگین نمرات کسب شده از پاسخ به گویه‌های ۳۸ تا ۴۴ پرسشنامه مدرسه امن است.

امنیت فیزیکی: منظور از امنیت فیزیکی در این پژوهش میانگین نمرات کسب شده از پاسخ به گویه‌های ۴۵ تا ۵۴ پرسشنامه مدرسه امن است.

امنیت رفاهی: منظور از امنیت رفاهی در این پژوهش میانگین نمرات کسب شده از پاسخ به گویه‌های ۵۵ تا ۶۷ پرسشنامه مدرسه امن است.

امنیت آموزشی: منظور از امنیت آموزشی در این پژوهش میانگین نمرات کسب شده از پاسخ به گویه‌های ۶۸ تا ۸۱ پرسشنامه مدرسه امن است.

جدول ۲. توصیف مضامین پایه

مضامین پایه	شاخص			
	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
عدم رفتار توهین آمیز	۸/۱۸	۱/۵۰	-۰/۷۸	۰/۴۸
حفظ اعتماد به نفس دانش آموزان	۷/۹۲	۱/۳۹	-۰/۵۶	۱/۰۶
تقویت صمیمیت در بین دانش آموزان	۳/۹۸	۰/۷۷	-۰/۸۰	۱/۰۹
ایجاد نشاط در مدرسه	۷/۶۸	۱/۷۲	-۰/۹۸	۱/۲۳
عدم فشار امتحان و تکالیف	۲۳/۶۷	۴/۳۳	-۱/۱۱	۱/۰۶
تنبیه و تشویق صحیح	۸/۳۵	۱/۷۸	-۱/۴۲	۱/۱۴
عدم تنبیه بدنی	۱۴/۲۹	۳/۷۱	-۰/۶۳	-۰/۱۵
محرمیت حیاط و کلاس ها متناسب با جنس دانش آموزان	۱۱/۴۷	۲/۱۹	-۰/۹۳	۰/۸۲
حفظ سلامت جسمانی	۶/۸۱	۲/۱۳	-۰/۵۸	-۰/۳۵
امنیت تغذیه	۷/۳۱	۱/۸۴	-۰/۴۳	-۰/۳۳
امنیت بهداشتی	۱۰/۷۴	۲/۴۵	-۰/۳۷	-۰/۲۰
عدم خشونت	۱۶	۳/۱۳	-۱/۱۳	۰/۸۰
رفتار معلمان	۱۳/۶۷	۲/۸۴	-۰/۱۵	-۰/۰۷
توجه به اصول اخلاقی از جانب معلمان	۱۱/۲۰	۲/۲۲	-۰/۴۱	۰/۰۵
مشارکت دانش آموزان	۷/۸۲	۱/۶۴	-۰/۸۲	۱/۰۲
توسعه مشارکت خانواده ها	۷/۹۹	۱/۶۱	-۰/۹۲	۱/۳۶
تاکید بر رابطه معلم و شاگرد	۷/۸۶	۱/۶۳	-۰/۷۴	۰/۷۰
جذابیت محیط	۸/۰۸	۱/۴۷	-۱/۰۲	۱/۲۳
مشخصات فیزیکی مناسب مدرسه	۱۶/۸۰	۳/۱۴	-۱/۴۶	۱/۵۷
امنیت کلاس ها و محوطه مدرسه	۱۵/۸۷	۳/۰۳	-۱/۱۶	۲
تجهیزات مناسب و ایمن	۷/۴۹	۱/۴	-۰/۶۴	۰/۲۵
تسهیلات رفاهی مناسب به دانش آموزان	۵/۹۲	۱/۸۳	۰/۱۵	-۰/۱۳
محتوای مناسب و بروز	۶/۳۴	۱/۷۶	۰/۰۹	-۰/۳۲
استفاده از روش های نوین تدریس	۷/۴۰	۱/۵۴	-۰/۳۰	-۰/۰۶
تجهیزات و امکانات آموزشی مناسب	۲۹	۵/۶۹	-۰/۴۵	۰/۴۴
تسهیلات رفاهی مناسب به دانش آموزان	۲۴/۴۸	۴/۶۶	-۰/۵۸	۰/۷۴

سؤال ۲. اعتبارسنجی مؤلفه‌های شناسایی شده تا چه میزان است؟

اعتبار: برای بررسی اعتبار پرسشنامه مربوط به مضامین فراگیر روانشناختی- جسمانی و مضامین آموزشی- درسی مدارس امن و

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

www.SID.ir

Archive of SID

مضامین سازمان‌دهنده و پایه آن از دو روش اعتبار محتوا و اعتبار سازه استفاده شد؛ اعتبار سازه ابزارها با استفاده از رویکرد تحلیل عاملی تأییدی و روش مدل‌سازی معادله ساختاری کوواریانس‌محور انجام شد. در ادامه با استفاده از مدل عاملی مرتبه اول مضامین سازمان‌دهنده و پایه تحلیل شدند و سپس با استفاده از مدل عاملی مرتبه دوم مدل مدارس امن برای مدارس خراسان رضوی تحلیل شد که با اعتبار با اعتبار بالا تایید گردید و بارهای عاملی از این قرار است: ۱- مولفه های روانشناختی- جسمانی ۰/۷۲، امنیت روانی ۰/۴۹، امنیت جسمی ۰/۸۴، امنیت رفتاری ۰/۷۲، امنیت اجتماعی ۰/۷۹، ۲- مؤلفه‌های آموزشی — درسی ۰/۸۲، امنیت فیزیکی ۰/۶۳، امنیت رفاهی ۰/۷۶، و امنیت آموزشی ۰/۸۴ به دست آمد؛ که نشان از اعتبار بالای مدل بود. برآوردهای مربوط به این مدل شامل شاخص‌های کلی برازش و پارامترهای اصلی (بارهای عاملی این مضمون) در جدول ۳ و همچنین شکل ۱ گزارش شده است.

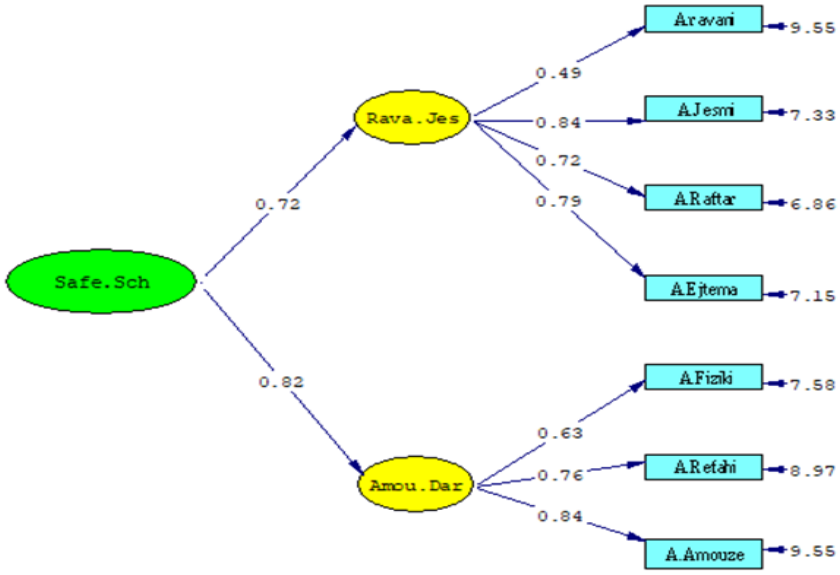

شکل ۱. مدل عاملی مرتبه دوم مفهوم مدارس امن

جدول ۳. شاخص‌های ارزیابی مدل عاملی مضامین سازمان‌دهنده

شاخص	کای اسکوئر نسبی	شاخص برازش تطبیقی	شاخص برازش تطبیقی مقتصد	ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	هلتر
			امنیت روانی		
مقدار	۲/۲۹	۰/۹۸	۰/۵۶	۰/۰۷	۱۶۹
			امنیت جسمی		
مقدار	۳/۳۱	۰/۹۲	۰/۵۲	۰/۰۸	۱۰۴
			امنیت رفتاری		
مقدار	۲/۸۶	۰/۹۹	۰/۵۰	۰/۰۷	۲۰۱
			امنیت اجتماعی		
مقدار	۱/۲۷	۰/۹۹	۰/۵۰	۰/۰۳	۳۴۷
			امنیت فیزیکی		
مقدار	۱/۲۴	۰/۹۹	۰/۵۰	۰/۰۳	۵۳۳
			امنیت رفاهی		
مقدار	۲/۹۳	۰/۹۸	۰/۵۲	۰/۰۸	۱۴۶
			امنیت آموزشی		
مقدار	۳/۱۷	۰/۹۸	۰/۵۰	۰/۰۸	۱۵۴

شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل عاملی در مجموع بیانگر این است که برازش داده‌ها به مدل برقرار است. همه شاخص‌های ارزیابی

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]
www.SID.ir

Archive of SID

کلیت مدل عاملی با مد نظر قرار دادن مقادیر مطلوب مربوط به این شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل عاملی تمام مضامین سازمان‌دهنده دارند.

جدول ۴. شاخص‌های ارزیابی مدل عاملی مفهوم مدرسه امن

شاخص	کای اسکوئر نسبی	شاخص برازش تطبیقی	شاخص برازش تطبیقی مقتصد	ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد	هلتر
مقدار	۳/۳۳	۰/۹۵	۰/۶۴	۰/۰۷	۱۴۶

بر اساس نتایج جدول ۴، شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل عاملی در مجموع بیانگر این است که برازش داده‌ها به مدل برقرار است. همه شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل عاملی با مد نظر قرار دادن مقادیر مطلوب مربوط به این شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل عاملی مفهوم مدرسه امن دارند.

جدول ۵. مقادیر بارهای عاملی مضامین سازمان دهنده

معرف	بار عاملی	Z	P
مقادیر بارهای عاملی مضمون امنیت روانی			
Q_1	۰/۷۳	۱۱/۸۲	۰/۰۰۱
Q_2	۰/۷۷	۱۲/۸۷	۰/۰۰۱
Q_3	۰/۸۵	۱۴/۸۰	۰/۰۰۱
Q_4	۰/۷۴	۱۲/۱۵	۰/۰۰۱
Q_5	۰/۷۵	۱۲/۳۲	۰/۰۰۱
Q_6	۰/۵۶	۸/۵۴	۰/۰۰۱
Q_7	۰/۵۸	۸/۹۰	۰/۰۰۱
Q_8	۰/۵۸	۹/۲۰	۰/۰۰۱
Q_9	۰/۵۶	۸/۸۳	۰/۰۰۱
Q_10	۰/۵۷	۹/۰۲	۰/۰۰۱
Q_11	۰/۴۵	۶/۷۶	۰/۰۰۱
Q_12	۰/۴۹	۷/۴۳	۰/۰۰۱
Q_13	۰/۵۶	۸/۷۲	۰/۰۰۱
Q_14	۰/۶۵	۱۰/۵۵	۰/۰۰۱
Q_15	۰/۶۵	۱۰/۵۵	۰/۰۰۱
Q_16	۰/۵۳	۸/۲۰	۰/۰۰۱
Q_17	۰/۵۵	۸/۵۲	۰/۰۰۱
Q_18	۰/۵۱	۷/۹۲	۰/۰۰۱
مقادیر بارهای عاملی مضمون امنیت جسمی			
`Q_19	۰/۶۴	۱۰/۲۹	۰/۰۰۱
Q_20	۰/۷۰	۱۱/۷۳	۰/۰۰۱
Q_21	۰/۵۲	۸/۰۶	۰/۰۰۱
Q_22	۰/۵۳	۸/۳۲	۰/۰۰۱
Q_23	۰/۵۷	۹/۰۲	۰/۰۰۱
Q_24	۰/۵۴	۸/۴۸	۰/۰۰۱
Q_25	۰/۵۵	۸/۵۴	۰/۰۰۱
Q_26	۰/۶۹	۱۱/۴۳۳	۰/۰۰۱
Q_27	۰/۵۵	۸/۵۲	۰/۰۰۱
Q_28	۰/۵۵	۸/۶۱	۰/۰۰۱

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

www.SID.ir

Archive of SID

Q_29	۰/۵۹	۹/۳۳	۰/۰۰۱
مقادیر بارهای عاملی مضمون امنیت رفتاری			
Q_30	۰/۶۷	۱۰/۹۶	۰/۰۰۱
Q_31	۰/۶۴	۱۰/۴۲	۰/۰۰۱
Q_32	۰/۶۷	۱۰/۹۸	۰/۰۰۱
Q_33	۰/۶۶	۱۰/۸۴	۰/۰۰۱
Q_34	۰/۳۶	۵/۳۴	۰/۰۰۱
Q_35	۰/۳۴	۵/۰۷	۰/۰۰۱
Q_36	۰/۴۱	۶/۱۳	۰/۰۰۱
Q_37	۰/۳۷	۵/۵۶	۰/۰۰۱
مقادیر بارهای عاملی مضمون امنیت اجتماعی			
Q_38	۰/۸۰	۱۳/۱۳	۰/۰۰۱
Q_39	۰/۷۳	۱۳/۶۶	۰/۰۰۱
Q_40	۰/۷۳	۱۱/۵۷	۰/۰۰۱
Q_41	۰/۶۵	۹/۸۹	۰/۰۰۱
Q_42	۰/۵۴	۷/۹۶	۰/۰۰۱
Q_43	۰/۷۰	۱۱/۲۴	۰/۰۰۱
Q_44	۰/۶۵	۱۰/۳۱	۰/۰۰۱
مقادیر بارهای عاملی مضمون امنیت فیزیکی			
Q_45	۰/۸۶	۱۵/۱۵	۰/۰۰۱
Q_46	۰/۸۲	۱۴/۰۴	۰/۰۰۱
Q_47	۰/۷۹	۱۳/۲۹	۰/۰۰۱
Q_48	۰/۶۳	۹/۷۷	۰/۰۰۱
Q_49	۰/۸۵	۱۵/۴۸	۰/۰۰۱
Q_50	۰/۹۴	۱۸/۲۱	۰/۰۰۱
Q_51	۰/۸۲	۱۴/۵۰	۰/۰۰۱
Q_52	۰/۷۳	۱۲/۴۰	۰/۰۰۱
Q_53	۰/۷۹	۱۳/۵۹	۰/۰۰۱
Q_54	۰/۸۷	۱۵/۶۱	۰/۰۰۱
مقادیر بارهای عاملی مضمون امنیت رفاهی			
Q_55	۰/۸۸	۱۶/۱۱	۰/۰۰۱
Q_56	۰/۷۸	۱۳/۲۶	۰/۰۰۱
Q_57	۰/۶۱	۹/۶۲	۰/۰۰۱
Q_58	۰/۳۹	۵/۷۰	۰/۰۰۱
Q_59	۰/۶۶	۱۰/۷۲	۰/۰۰۱
Q_60	۰/۷۰	۱۱/۵۱	۰/۰۰۱
Q_61	۰/۸۸	۱۶/۰۷	۰/۰۰۱
Q_62	۰/۸۹	۱۶/۲۱	۰/۰۰۱
Q_63	۰/۷۳	۱۲/۲۰	۰/۰۰۱
Q_64	۰/۵۹	۹/۴۱	۰/۰۰۱
Q_65	۰/۵۱	۷/۷۷	۰/۰۰۱
Q_66	۰/۷۳	۱۲/۱۶	۰/۰۰۱
Q_67	۰/۸۳	۱۴/۸۸	۰/۰۰۱

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

www.SID.ir

Archive of SID

مقادیر بارهای عاملی مضمون امنیت آموزشی

Q_68	۰/۸۶	۱۵/۶۵	۰/۰۰۱
Q_69	۰/۸۴	۱۵/۱۵	۰/۰۰۱
Q_70	۰/۸۲	۱۴/۶۸	۰/۰۰۱
Q_71	۰/۸۰	۱۳/۹۱	۰/۰۰۱
Q_72	۰/۷۱	۱۱/۷۹	۰/۰۰۱
Q_73	۰/۷۳	۱۲/۲۴	۰/۰۰۱
Q_74	۰/۵۵	۸/۵۶	۰/۰۰۱
Q_75	۰/۶۶	۱۰/۶۹	۰/۰۰۱
Q_76	۰/۸۳	۱۴/۹۷	۰/۰۰۱
Q_77	۰/۸۷	۱۶/۱۴	۰/۰۰۱
Q_78	۰/۹۰	۱۷/۰۶	۰/۰۰۱
Q_79	۰/۸۲	۱۴/۶۲	۰/۰۰۱
Q_80	۰/۵۰	۷/۷۲	۰/۰۰۱
Q_81	۰/۵۵	۸/۶۱	۰/۰۰۱

مقادیر برآورد شده در جدول ۵ (بارعاملی، مقدار بحرانی و سطح معناداری) بیانگر این است بارهای عاملی مربوط به ابعاد و مضامین سازمان‌دهنده " مدرسه امن " در وضعیت مطلوبی قرار دارند، به عبارت دیگر همبستگی مفهوم " مدرسه امن" با ابعاد و مضامین سازمان‌دهنده در حد بالا برآورد می‌شوند و در نتیجه ابزار سنجش از اعتبار عاملی برخوردار است.

پایایی: رایج ترین و مناسب‌ترین روش برای سنجش پایایی طیف لیکرت، ضریب "آلفای کرونباخ" است. در این پژوهش نیز جهت بررسی پایایی (قابلیت اعتماد) ابزار سنجش مضامین ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید (جدول ۶).

جدول ۶. ضریب آلفای کرونباخ مضامین فراگیر و مضامین سازمان‌دهنده مفهوم مدرسه امن

مفهوم فراگیر	مقدارآلفا	مضامین سازمان دهنده	مقدار آلفا
مؤلفه‌های روانشناختی- جسمانی	۰/۷۱	امنیت روانی	۰/۸۹
		امنیت جسمی	۰/۹۳
		امنیت رفتاری	۰/۸۶
		امنیت اجتماعی	۰/۸۹
مؤلفه‌های آموزشی – درسی	۰/۸۰	امنیت فیزیکی	۰/۸۸
		امنیت رفاهی	۰/۹۳
		امنیت آموزشی	۰/۹۰

مقادیر مربوط به برآورد ضریب آلفای کرونباخ در جدول بالا نشان دهنده این است که همبستگی درونی مضامین فراگیر و سازمان‌دهنده مربوط به مفاهیم اصلی پژوهش در حد بالا برآورد می‌شود، در نتیجه ابزار سنجش مربوط به این مفاهیم از دقت اندازه‌گیری کافی برخوردار و به عبارت دیگر پایا یا دارای قابلیت اعتماد است.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارایه‌ی مدل مدارس امن برای آموزش و پرورش ایران صورت گرفت. نتایج حاصل را نمی‌توان به صورت مستقیم با پژوهش‌های قبلی مقایسه کرد؛ چرا که پژوهشی که به صورت مستقیم به بررسی مؤلفه‌های مدارس امن پرداخته باشد، مشاهده نشد. اما نتایج حاضر مکمل با یافته‌های پژوهش جیمز (۲۱)، فانتیگروسی (۱۹)، شولین و گیل (۲۰)، اولحسن کیلور(۱۷)، سروس(۲۲)، اسمیث (۲۳) و وایرنگا (۲۴) می‌باشد؛ چرا که در این پژوهش به فراخور موضوع به هر یک از جنبه‌های احساس امنیت دانش‌آموزان در مدارس پرداخته شده و پیشنهادهایی برای جامعه هدف ارایه گردیده است. پیشنهاداتی که می‌تواند در سطوح شناختی، عاطفی و رفتاری به دانش‌آموزان در افزایش یادگیری و کاهش مشکلات رفتاری کمک نماید. براساس یافته‌های پژوهش، مؤلفه-های مدرسه امن عبارت است از: امنیت روانی،امنیت جسمی، امنیت رفتاری ، امنیت اجتماعی، امنیت فیزیکی، امنیت رفاهی و امنیت آموزشی.

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]
www.SID.ir

Archive of SID

نتایج پژوهش نشان داد که از جمله عوامل زمینه‌ای اثر گذار بر احساس امنیت دانش‌آموزان در مدارس، فراهم آوردن امنیت روانی برای دانش‌آموزان می باشد. برای برطرف کردن مشکلات عاطفی و درسی دانش آموزان باید میان والدین کودک و مربیان مدارس، همکاری متقابل وجود داشته باشد. معلم اولین فرد بزرگسالی است که غیر از والدین، وارد زندگی دانش‌آموز می گردد و در طول دوران تحصیل، اهمیت خود را در رشد شخصیت فردی و اجتماعی آنان حفظ می‌نماید (۲۵). معلم می‌تواند با رفتار مناسب و صحیح در دانش‌آموزان احساس اعتماد و امنیت به‌وجود آورد. اگر معلم، دانش‌آموزان را به دیده یک شخصیت قابل احترام بنگرد و به‌طریقی عمل کند که دانش‌آموزان او را انسانی شریف و قابل اعتماد تلقی نمایند حتی می‌تواند خانواده‌ها را نیز تحت‌الشعاع قرار دهد. احساسات، نگرش‌ها و رفتارهای معلمان بر دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند. دانش‌آموزان علاقه دارند مورد پذیرش واقع شوند و به سخنان آنها توجه شود. لذا معلم باید همه جزئیات را مدنظر قرار دهد. دانش‌آموز، معلم خود را به‌عنوان الگو و نمونه اخلاقی و رفتاری، سرمشق قرار می‌دهد. در واقع معلم به‌عنوان حلقه اتصال دانش‌آموز با محیط اطراف و جامعه است (۲۶). معلم موظف است در خود نشاط و شادابی جسمی و روحی ایجاد کند تا دانش‌آموزان دل‌خسته و ملول، از مشاهده چهره بشاش و شاداب او سر شوق آیند و کسالت و سُستی را از خود دور نمایند. امروزه، مدرسه فقط جایگاهی برای انتقال معلومات و میراث فرهنگی نیست بلکه کانون رشد و پرورش شخصیت دانش‌آموزان است و در این میان، معلم در ایجاد شخصیت متعادل نقش کلیدی دارد.

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش نشان داد که، یکی از پیش شرط های احساس امنیت دانش آموزان در مدارس ارایه سازوکارهایی جهت امنیت جسمی، رفتاری و اجتماعی در دانش آموزان است. امنیت جسمی اغلب می تواند امنیت روانی دانش آموزان را مختل نموده و آنان را از درگیری در فعالیت های تحصیلی دور نماید. توجه به مسایل بهداشتی و سلامت دانش آموزان، توجه به تغذیه آنان و ارایه سازوکارهایی جهت بررسی وضعیت جسمانی آنان از ضروریات است (۲۷). همچنین، معلمان عدم خشونت از طرف معلمان و ارایه سازوکارهای تشویق و بازداری مناسب می تواند در احساس امنیت دانش آموزان نقش عمده ای ایفا نماید. در واقع معلم به‌عنوان حلقه اتصال دانش‌آموز با محیط اطراف و جامعه است. اگر چنین حلقه‌ای صلاحیت و شایستگی اتصال دادن را داشته باشد، وجود پرتلاش و جستجوگر دانش‌آموز به خطا کشیده نمی‌شود. معلم موظف است در خود نشاط و شادابی جسمی و روحی ایجاد کند تا دانش‌آموزان دل‌خسته و ملول، از مشاهده چهره بشاش و شاداب او سر شوق آیند و کسالت و سُستی را از خود دور نمایند (۲۸). در نظرگرفتن مدرسه تنها به عنوان یک محیط آموزشی با مجموعه ای از قوانین خشک انضباطی و تربیتی و تکالیف سخت و زیاد نمی تواند در برانگیختن انگیزه کودکان به سوی علم و دانش موثر واقع شود. تکالیف زیاد و طاقت فرسا نه تنها به بالا بردن نمرات دانش آموزان کمکی نمی کند بلکه به نگرش آنها در مورد مدرسه، نمرات خود، اعتماد به نفس خود، مهارت های اجتماعی آنها لطمه وارد می سازد. مدرسه یکی از مهم ترین نهادهای سازمان یافته رسمی کشور است که باید با فراهم نمودن محیطی سالم و بهداشتی به جسم و روان کودک جامعه، امکان شکوفایی بدهد و آنان را نسبت به دیگر اشخاص، خانواده و اجتماع مسئول سازد، بدیهی است سرمایه گذاری در امر سلامت دانش آموزان از نظر اقتصادی نیز منطقی بوده و موجب افزایش بهره دهی خواهد بود

در نهایت مشخص شد که یکی از راه‌های ارتقاء بهداشت و سلامت دانش آموزان تحقق هدف های بهداشت مدارس و استاندارد نمودن آنها از دیدگاه بهداشتی بوده تا علاوه بر تأمین و حفظ سلامت آنها زمینه فراگیری رفتارهای بهداشتی در جامعه افزایش یابد (۲۹). بدون شک محیط مادی و فیزیکی حاکم بر مدرسه یکی از مؤلفه هایی است که درآموزش و پرورش کودکان تأثیری اجتناب ناپذیر دارد. محیطی که در آن دانش آموزان به کسب علم و آموزش مشغولند همچون تمام محیط های دیگر که بر رفتار فرد موثر است رفتار و سلامت روان آنها را تحت تاثیر قرار می دهد. روشن است محیط فیزیکی مدرسه از جمله شرایط ساختمانی، نور، رنگ، بهداشت محیط در سلامت روان دانش آموزان تاثیر گذار است. از اینرو ضروریست که در جهت ارتقاء بهداشت روانی دانش آموزان تامین شرایط فیزیکی مناسب مورد توجه قرار گیرد و از آنجایی که قسمت عمده ساعات روزانه دانش آموزان در محیط مدرسه می گذرد شرایط نامناسب فیزیکی مثل ناکافی بودن نور، سیستم گرمایش و سرمایش نامناسب، امنیت ساختمان و ... بسیار حائز اهمیت است.

به طور کلی و در یک نگاه سیستماتیک، فرآیند تعلیم و تربیت متاثر از مجموعه عواملی از این قبیل بوده و چنانچه این مجموعه متناسب با استانداردهای مورد نیاز تدارک دیده شوند محصول نظام آموزش و پرورش انسان هایی سالم، توانمند با توان یادگیری بیشتر و شخصیتی متعادل اعم از فردی و اجتماعی خواهد بود. محیط مدارس باید به گونه ای باشد تا از هر لحاظ به نیازهای دانش آموزان پاسخ دهد. در آموزش و پرورش نوین فضای فیزیکی به عنوان یک عامل زنده و پویا در انجام فعالیتهای آموزشی و تربیتی دانش آموزان تلقی می گردد. محیط فیزیکی، بر احساسات و چگونگی ارتباط بر دیگران تأثیر دارد. مدرسه زیبا و جذاب زمینه را برای یادگیری و شکوفایی استعدادها تسهیل می کند و مدرسه نامناسب نیز شوق و اشتیاق در دانش آموزان را به حداقل می رساند و امکان پویایی و بالندگی را کاهش می دهد. همچنین کوشش گردد با برگزاری برنامه های شاد و مرفه در درون و بیرون مدرسه پیوند دانش آموزان با مدرسه هر چه بیشتر تقویت گردد. بعلاوه از طریق ارایه مسئولیت به دانش آموزان در مدرسه، صمیمیت در آنها افزایش یافته و از طریق درگیر نمودن آنان در فعالیت های گروهی مهارت های اجتماعی آنان افزایش یابد. از سوی دیگر، از آنجایی که یکی از وظایف مدرسه آماده نمودن دانش آموزان جهت حضور در جامعه و به تعبیری آماده نمودن جهت انجام وظایف بزرگسالی در آینده است، شایسته است که محتوای ارایه شده به دانش آموزان، روش های تدریس و همچنین ارزشیابی هم‌پای این هدف و در راستای آن بنا به ضرورت اصلاح گردد و منابع و محتوای آموزشی مطابق با شرایط روز جامعه جهانی به دانش آموزان ارایه گردد. پژوهش

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]
www.SID.ir

Archive of SID

حاضر جزء اولین کوشش‌ها در ایران جهت شناسایی مؤلفه‌های مدارس امن می‌باشد که در استان خراسان رضوی انجام گرفت. تعمیم یافته‌های این تحقیق به سایر شهرها و دانش‌آموزان دیگر با محدودیت مواجه است. همچنین برای افزایش تعمیم‌پذیری یافته‌ها توصیه می شود. این تحقیقات با حجم نمونه‌های دیگر تکرار گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی به شناسایی عوامل موثر بر احساس امنیت از دیدگاه دانش‌آموزان پرداخته شود.

References

1. Randall, P. W. (2019). Teacher stress in rural schools: A phenomenological study on stress and its effect on teacher-perceived physical and mental well-being. Order, 17 (3), 78-91.
2. Reupert, A. (2019). Mental Health and Academic Learning in Schools: Approaches for Facilitating the Wellbeing of Children and Young People. Routledge.
3. Henshaw, P. (2019). Relationships and health education. Headteacher Update, 2019(2), 35-35.
4. Jagero, N.O. (2011). An evaluation of school environmental factors affecting performance of boarding secondary students in Kenya. Kampala International University, Dar es Salaam.
5. Luthar, S. S., Kumar, N. L., & Zillmer, N. (2020). Teachers' responsibilities for students' mental health: Challenges in high achieving schools. International Journal of School & Educational Psychology, 8(2), 119-130.
6. Roche, M. K., & Strobach, K. V. (2019). Nine Elements of Effective School Community Partnerships to Address Student Mental Health, Physical Health, and Overall Wellness. Coalition for Community Schools. 9 (6), 28-41.
7. Voigt, P. (2018). Indians Secure School Safety Grant Impact On School Safety
8. Mahdiun, Ruhollah, Pahang, Nizamuddin, Yarliqi, Behbood. (2018). Identifying the factors affecting the quality of schools and examining its current status: School Management Research, 5 (1): 173-193.
9. Lee, S. M., Miller, G. F., & Barrios, L. (2019). Practices that support and sustain health in schools: An analysis of SHPPS data. Journal of School Health, 89(4), 279-299.
10. Fadus, M. C., & Harrison, J. D. (2019). A Missed Opportunity: Universal School-Based Mental Health Literacy Programs. Academic Psychiatry, 43(4), 457-460.
11. Turner, B. (2018). Safe and Civil Schools: The Study of Middle School Students Perception of Their Safety and the Effects of a School Safety Program, Ph. D Dissertation, Trevecca Nazarene University.
12. Johns, M. M., Poteat, V. P., Horn, S. S., & Kosciw, J. (2019). Strengthening our schools to promote resilience and health among LGBTQ youth: Emerging evidence and research priorities from The State of LGBTQ Youth Health and Wellbeing Symposium. LGBT health, 6(4), 146-155.
13. Madrid, B. J., Lopez, G. D., Dans, L. F., Fry, D. A., Duka-Pante, F. G. H., & Muyot, A. T. (2020). Safe schools for teens: preventing sexual abuse of urban poor teens, proof-of-concept study-Improving teachers' and students' knowledge, skills and attitudes. Heliyon, 6(6), 238-251.
14. Azmati, Hamidreza; Nowruzian Maleki, Saeed; Khanwali, Narjis. (2015). Identifying the effective factors in creating physical safety of primary school educational spaces. Education Technology, 10 (1), 11-1.
15. Hamilton, G. (2020). Toward fire safe schools: analysis of modelling speed and specific flow of children during evacuation drills. Fire technology, 56(2), 605-638.
16. Kumar, P., Nuken, A., Datta, N., & Vyas, A. (2021). Impact of an empowerment and employability program for adolescent girls: Evidence from India. Journal of Youth Development, 16(2-3), 255-277.

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

www.SID.ir

Archive of SID

gender minority adolescent mental health. Journal of youth and adolescence, 48(10), 1938-1951.
27. Bonell, C., Blakemore, S. J., Fletcher, A., & Patton, G. (2019). Role theory of schools and adolescent health. The Lancet Child & Adolescent Health, 3(10), 742-748.
28. Gallan, B., Dawes, K., & Thomas, S. J. (2020). Medical student perceptions of physical and emotional safety before and after 5-week mental health placements. Australasian psychiatry, 28(2), 229-234.
29. Johari, Z. and Ramzan Khani, A. and Zarpak, B., The security situation in primary schools in Tehran, University of Medical Sciences and Health Services Yazd, Winter (2011), Supplement No. 4, Yazd, p. 32.

17. Olhausen-Kaylor, J. (2019). Perceptions of Elementary School Parents, Principals, and School Resource Officers regarding Visitor Management Systems and School Safety (Doctoral dissertation, Lindenwood University).
18. Wittmann, P.(2020). Intentionally Creating a Safe Space for All: The School Library as Refuge. Knowledge Quest, 48(3),23-49.
19. Fantigrossi, J. D. (2020). Creating Safe and Supportive Schools: A Community Schools Model at Work. Journal of Higher Education Theory and Practice, 20(6), 31-34.
20. Shevlin, A., & Gill, P. R. (2020). Parental attitudes to the Australian anti-bullying Safe Schools program: a critical discourse analysis. Social Psychology of Education, 23(4), 891-915.
21. James, B. (2020). Restorative Justice Liability: School Discipline Reform and Right to Safe Schools. University of Memphis Law Review, Forthcoming, Pepperdine University Legal Studies Research Paper, 9 (3),51-67.
22. Servoss, T. J.(2018). School Security, Perception of Safety, and Student Misbehavior: a Multi-level Examination, Ph.D dissertation, The University at Buffalo, State University of New York.
23. Smith, J. M. (2017). Preventing School Shootings: Developing a National School Security Framework, Ph. D Dissertation, SanDiego, California.
24. Wierenga, A. (2017). Safety and Security of an Arizona Public High School: Security Experiences with an SRO Onsite (Doctoral dissertation, Northcentral University).
25. Carden, C. (2019). 'Fiddling with young kiddies' minds': reporting on the Safe Schools Coalition in Australia. Continuum, 33(3), 297-309.
26. Colvin, S., Egan, J. E., & Coulter, R. W. (2019). School climate & sexual and

[Downloaded from islamiclifej.com on 2022-04-04]

www.SID.ir